

TURIZM VA DAM OLIHNI RIVOJLANTIRISHDA REKREATION RESURSLARNING AHAMIYATI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Jasurbek Ahmedov

Andijon Davlat Universtiteti

Ijtimoiy-Iqtisodiyot Fakulteti talabasi

Annotatsiya. Bugungi kunga kelib turizm sohasi davlatni iqtisodiy va siyosiy rivojlanishida juda katta ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Uni rivojlantirish uchun ko'plab chora-tadbirlar ko'rilmoqda yangidan-yangi qonun qoidalar ishlab chiqilib joriy etilmoqda. Bu esa turizmning boshqa sohalarga qaraganda anchagina jadal su'ratda rivojlanib borishiga sabab bo'lmoqda.

Abstract. Today, the tourism industry is playing an important role in the economic and political development of the country. Many measures are being taken to develop it, and new laws and regulations are being developed and implemented. This is due to the fact that tourism is developing much faster than in other sectors.

Аннотация. Аннотация. Сегодня индустрия туризма играет важную роль в экономическом и политическом развитии страны. Принимаются многочисленные меры по его развитию, разрабатываются и внедряются новые законы и нормативные акты. Это связано с тем, что туризм развивается гораздо быстрее, чем другие отрасли.

Kalit so'zlar. Turizm, rekreatsiya, turistlar, xalqaro turizm, rekreatsion resurslar.

Keywords. Tourism, recreation, tourists, international tourism, recreational resources.

Ключевые слова. Туризм, отдых, туристы, международный туризм, рекреационные ресурсы.

Kirish. Turizm va dam olishni rivojlantirishda rekreatsion resurslarning ahamiyati katta. Shuning uchun istalgan hududni rekreatsiya maqsadlarida ishlatish imkoniyatlarini aniqlash uchun ushbu hudud egalik qiladigan rekreatsion va sayyohlik manbalarini o'rganish va baholash kifoya qiladi. Rekreatsiya resurslari deganda, ma'lum xususiyatlarga ko'ra turli xil faoliyat turlari va shakllarini tashkil qilish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan tabiiy muhit va ijtimoiy-madaniy tabiat hodisalari tushuniladi. Rekreatsiya resurslari odamlarning odatiy yashash joylari va turli tabiiy va madaniy muhitlarning kombinatsiyasi bilan tavsiflanadi.

Turistlar tushunchasi haqida to'xtalsak turistlar bu:

- Sayyohlarning o'zlari tomonidan amalga oshiriladigan, ya'ni turistning o'zi tomonidan amalga oshiriladigan va aniq belgilangan maqsadlarga ega bo'lgan maxsus ommaviy sayyohlar jamoasi.

Asosiy qism. Rekreatsion turizm - bu odamlarning bo'sh vaqtlarida odamning jismoniy va aqliy kuchini tiklash uchun zarur bo'lgan dam olish uchun harakatlanishi. Dunyoning ko'plab mamlakatlari uchun ushbu tur eng keng tarqalgan. Turizmning ushbu turini rivojlantirish uchun ko'plab rekreatsiya resurslari yaratilgan. Rekreatsiya resurslari respublika tabiiy potentsialining muhim qismini tashkil etadi. Bundan tashqari, ularning mintaqada zamonaviy turizmni shakllantirish va rivojlantirishdagi o'rni, ayniqsa ekologik va geografik nuqtai nazardan doimiy ravishda oshib bormoqda. Shuni ham hisobga olish kerakki, mazkur uslub yagona hisobga olish bazasi hamda kommunikatsion barqaror tizimga ega bo'lgan mamlakat yoki mintaqalardagina samarali ish berib, bunda aholining barchasi mazkur hisobga olish tizimiga qamrab olinishi lozim. Ya'ni, bunda har bir mahsulot uchun iste'mol kodlari o'rnatilib, uning hisobi elektron tarzda yuritilishi, mamlakat aholisi kartochka tizimiga to'liq o'tishi, sayyohlar uchun ham vaqtinchalik to'lov kartochkalari joriy etilishi zarur. Rivojlanayotgan mamlakatlarda mazkur chora-tadbirlarni birdan amalga oshirish imkoniyatining mavjud emasligi, bundan tashqari, sayohatchilar sonini to'g'ri hisoblash maqsadida ularga qo'shimcha talablar qo'yilishi yoki qat'iy nazorat ostiga olinishi bir qator noroziliklarni keltirib chiqarishi mumkin.

Rekreatsiya resurslarini baholash har bir tarkibiy qismni omilkorlik bilan baholashga asoslanadi: relef, suv havzalari va tuproq va o'simlik qoplami, bioklimat, gidro-mineral va noyob tabiiy shifobaxsh resurslar, tarixiy va madaniy salohiyat va hk) turizmning muayyan turidan foydalanish nuqtai nazaridan ko'rib chiqiladi. Ammo dam olish va dam olishning boshqa turlari

ham mavjud bo'lib, ular odamlarni asosan o'zlarining sevimli mashg'ulotlariga ko'ra birlashtiradi. Har bir tur o'ziga xos dam olish manbalarini talab qiladi. Rekreatsiya resurslari deganda bir-biri bilan o'zaro bog'liq bo'lgan bir qator quyi tizimlardan tashkil topgan murakkab ta'mirlovchi va qisman o'zini o'zi boshqarish tizimi tushuniladi: ta'til oluvchilar, tabiiy va madaniy hududiy komplekslar, texnik tizimlar, xizmat ko'rsatuvchi xodimlar va boshqaruv idorasi. Tabiiy xususiyatlarga dam olish zonasining maydoni va sig'imi, iqlim sharoiti, suv havzalarining mavjudligi, landshaftning estetik xususiyatlari va boshqalar kiradi. Ushbu xususiyatlarning maqbul kombinatsiyasi rekreatsion turizmni rivojlantirish uchun zarur asos yaratadi.

Birinchi tur uchun bu iqlim omillari bo'lib, ular mineral suv buloqlari va terapevtik loy bilan birgalikda kurort majmuasini shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi. Turizm bu sayohatning alohida holati, ammo u jamoadan aniq ajratmalarga ega, aniq belgilangan xususiyatlarga ega, kontseptual ma'noda turizmning ko'plab ta'riflari mavjud va, albatta, sayyohlik sayohati, sayyohlik safari yoki sayohatga qatnashadigan yoki qatnashadigan kishi va odatda turist deb ataladi.

Ma'lumotlarga asoslanib shuni bilish mumkinki xalqaro turizm bugungi kunda butun dunyo uchun, har bir mamlakat uchun alohida rol o'ynaydi. Ma'lumki, dunyodagi hamma narsa bir-biri bilan chambarchas bog'liq va turizm borasida ham istisnolar yo'q. Turistlarni qabul qiladigan mamlakatlarning katta daromadi, qo'shimcha ish o'rinlari, turizm bilan bog'liq sohalarning doimiy rivojlanishi, hayot sifatining yaxshilanishi, shuningdek, xalqaro turizm ta'lim sohasiga o'z hissasini qo'shadi (masalan, chet elliklar bilan muloqot aloqani mustahkamlashga yordam beradi). tillarni bilish) va boshqa ko'p narsalar turizmning xizmatlariga tegishli ... Bugungi kunda turizm iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan sohasi hisoblanadi, buni xalqaro turistlarning kelishi ko'rsatkichlari tasdiqlaydi.

Xulosa. Yuqorida keltirilgan fikrlarni hisobga olgan holda shunday xulosaga kelish mumkinki, rivojlanayotgan mamlakatlar bilan bir qatorda rivojlangan mamlakatlarda ham sayyohlik statistikasini to'g'ri yuritish, uni xalqaro miqyosda o'rnatilgan tartibga mos holda olib borishdagi muammolar xalqaro hisob-kitob ishlarini chigallashtirishi, soha rivojlanishiga to'siq bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, mazkur muammolar aynan turlicha hisoblash ishlarini olib borayotgan mamlakatlarning o'ziga birinchi navbatda ta'sir etib, sohaga xorijiy kapitalni jalb etish jarayonini sekinlashtirib yuborishi mumkin. Xalqaro hisob-kitoblar bilan birgalikda ish olib borish mamlakatning boshqa rivojlangan mamlakatlar tajribasidan foydalanish imkonini berib, hududdagi muammo va kamchiliklarni yaqqol tushunib, yechimini topishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Senin V. S. Turizmga kirish. M. B. I., 1993;
2. Бахрамова, С. III. Turizm sohasi rivojlanishining ayrim muammolari
3. Gulyaev V.G. Turistik faoliyatni tashkil etish. M. Bilim, 1996;
4. “Маркетинг в туризме” ; “Страны и народ” научно-популярный и этнографический сборник , 1985.
5. О. Муминов, Р. Рахимбеков, П. Баратов, М. Маматкулов, Т.: “Узбекистон табиий географияси”—“Мехнат”, 2001.